

Samlingen av frimerkene fra

DET FRANSKE SAMVELDE

er en av de mest instruktive og interessante.

På «jakten» etter frimerkene fra det franske Samvelde lærer De bedre å kjenne de områder det består av og det kulturelle arbeid som Frankrike utfører. De foretar en reise verden over, samtidig som De er opptatt med Deres hyggeligste beskjeftigelse — *filatelien*.

Men De må heller ikke se bort fra at samtidig som De på denne måten får en hel del kunnskaper, foretar De også en utmerket pengeanbringelse. De land som tilhører Det franske Samvelde har i løpet av hundre år utgitt frimerker til en pålydende verdi av noe under tyve tusen francs. I dag er disse samme frimerker verdsatt til flere millioner.

We have much pleasure in announcing herewith that the well-known

“NORGESKATALOGEN”,

published by Oslo Filatelistklubb, will be translated to English and published in

Norsk Filatelistisk Tidsskrift.

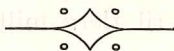
Later it will be published as a special booklet in our serial of «Særtrykk».

«NORGESKATALOGEN» is compiled through the cooperation of specialists on Norwegian stamps and is an indispensable handbook for all collectors interested in these stamps.

The illustrations will be the same as in the Norwegian edition.

The translation is made by Mr. R. King-Farlow, F.R.P.S., London.

The publication will start in our October issue.

norsk FILATELISTISK TIDSSKRIFT

TIDSSKRIFT
FOR FRIMERKESAMLERE
UTGITT AV NORSK FILATELISTFORBUND

REDAKTØR: JARLE O. STENS DAL

Redaksjonens adresse:
Postboks 46 — Høvik

NR. 9

SEPTEMBER 1947

6. ÅRG.

NORDISK SAMARBEID

I forbindelse med den nordiske frimerkeutstilling i København var der også innkalt til delegasjonsmøte i Nordisk Filatelist Forbund. Dette møte fant sted lørdag den 23. august. En rekke delegerte representerende de norske klubber møtte, og undertegnede fikk også anledning til å overvære møtet. Nordmennene møtte med vilje og lyst til å gjøre noe for det nordiske forbund, som etter hva delegasjonens formann — grosserer Alf G. Johnsen — sa i sin beretning «nå kun eksisterer på papiret». De møtte imidlertid ingen imøtekommenhet eller forståelse for sitt syn på hvorledes forbundet burde reorganiseres for å bli en levende sammenslutning. Formannen i Københavns Philatelist Klub, stabslege Brun Pedersen, meddelte kort og godt at hans klubb behersket 64 % av stemmene og at klubben ikke ønsket noen forandring i de bestående forhold, uten ett — man måtte kreve at de norske klubber igjen avtok et betydelig antall eksemplarer av «Nordisk Filatelistisk Tidsskrift».

For øyeblikket består «Nordisk Filatelist Forbund» av 20 klubber, hvorav 13 i

Norge, 5 i Danmark, 1 i Sverige og 1 i Finnland, men *en* av disse klubber kan diktere alle de andre sin vilje. Det er klart at de norske klubber under disse omstendigheter ikke lengere har noen interesse av å være medlem av et slikt forbund, og Oslo Filatelistklubb har med en gang trukket konsekvensen herav, idet den på medlemsmøte den 15. september enstemmig bifalt styrets beslutning om å opprettholde den tidligere vedtatte utmeldelse av Nordisk Filatelist Forbund fra 1.1.1948. Det er å vente at alle andre norske klubber som står tilsluttet Norsk Filatelistforbund vil gjøre det samme. I henhold til de lover som ble vedtatt på landsmøtet den 9. og 10. juni ifjor er det *forbundet* som sådant som skal representere norsk filateli i utlandet og de enkelte klubber kan ikke stå tilsluttet en utenlandsk sammenslutning.

En kan ikke annet enn beklage den steile holdning Københavns Philatelist Klub har inntatt i denne sak, og det er meg helt uforståelig at dens leder kunne tenke seg at de øvrige klubber i forbundet ville bøye seg for noenslags diktat.

Skal det hermed være slutt på det nor-

diske samarbeid på filateliens område? Slett ikke! Snarere tvertimot. Det må bare få andre former. Jeg tror det var en lykkelig tanke Stavanger Filatelistklubbs representant, Bernt C. Middelthon, var inne på, da han antydte at de enkelte lands selvstendige forbund burde innby til nordiske filatelistmøter. Forbundene

bør fortsette det samarbeid som allerede eksisterer, de bør etter hvert utvide det, og av denne nærmere kontakt vil kanskje en gang framstå et Nytt Nordisk Filatelist Forbund. La oss håpe det og ta lærdom av det sammenbrudd som har funnet sted.

Jarle O. Stensdal.

Skrift og typer.

FORORD

Disse linjer inneholder en liten orientering om skrift. Det er blitt moderne å skaffe seg viten om alt som hører inn under vår kjære hobby, såsom framstillingsmetoder, forskjellige slags trykk, papir osv.

Det er muligens flere samlere som vil finne stoffet svært alminnelig, og det er det i og for seg ikke noe å si på, da ivrige samlere som regel driver jakt på all litteratur av interesse for hobbyen. Dette er da også beregnet på gjennomsnittssamleren.

Jeg er videre av den mening at det er svært lite skriftlitteratur ute på markedet spesielt beregnet på samlere. Dette med skrift og typer er jo for øvrig et kapittel for seg, i og med at dette emne hittil har vært lite populært.

Kunne imidlertid stoffet være noen hjelpelig med å skaffe litt interesse for dette tema, skulle hensikten være nådd.

Si We.

SKRIFT

Trangen til å meddele til andre som alle mennesker har hatt, har gitt seg utslag på forskjellig vis. Skriften vi bruker har gjennom tidene tatt form etter det materiale den er framstillet etter. Oldtidens største kulturfolk, egyptere, babyloniere og kinesere, utformet alle egenartede skriftformer, såsom hieroglyffer, kileskrift og kinesisk sprog. Den eldste skriftform som er kjent, er visstnok billedskriften. Mange forskjellige sorter av billedskriften har i tidenes løp vært anvendt av

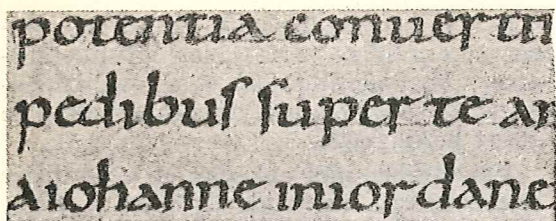
forskjellige folkeslag. De kan allikevel samles i to hovedgrupper: nemlig begrepskrift og ordskrift. Ordskriften er ikke knyttet så nær til talesproget at hvert tegn bare betyr én lyd. Visse kileskrifttegn har svært mange betydninger. Ordskriften har visstnok oppstått av begrepskriften, den gjengir ikke direkte forestillinger eller begrep, men uttrykker ord og sproglyd. De eldste alfabetiske skriftsystemer vi kjenner er de indiske, fønikiske og greske. Først i det 19. århundre har vitenskapen kunnet tolke de viktigste fremmede systemer og systematisk undersøkt deres opprinnelse.

Den viktigste form av den romerske skrift var en såkalt majuskel-skrift hvor bokstavene lot seg innordne mellom et system av to linjer, likesom våre moderne store bokstaver. Denne skriften var lett-

Romersk majuskelskrift. 300-årene e. Kr.

lest og klar, men temmelig omstendelig å skrive. Av praktiske grunner utviklet det seg derfor litt etter litt av denne majuskelskrift en skrift med rundere og mer bøyelige former. Men også denne skrift var vanskelig og tungvint for det litterært voksende behov.

Karolingisk minuskelskrift. 800-årene

Derfor dannet det seg en ny skrifttype, en klar lettest og elegant skrift som holdt seg i Europa i flere århundrer. — På De britiske øyer utviklet seg et annet system (insulærskriften) som i det 11. århundre opptar flere tegn fra den karolingiske skrift. Denne blanding av to systemer ble overført til Norge og Island i samme århundre. Først i sammenheng med den gotiske stilperiodes frambrudd oppstår det, uvisst hvor, en skrift som avløser den karolingiske, i alminnelighet kalt gotisk skrift eller populært munkeskrift. Den opptrer i to former: minuskel, med spisse brutte former og prentede bokstaver, og kursiv med sammenskrevne bokstaver og mer oppløste former. Denne skrift var meget vanskelig å lese.

Hieroglyffer: kalles den billedskrift som finnes på de gamle egyptiske minnesmerker. Den består i det hele av et stort antall tegn (over 2000) hvorav bare ca. 500 var i alminnelig bruk.

Kileskrift: har fått dette navn på grunn av at de forskjellige tegn ble dannet ved kileformede streker og vinkler. Den var allerede passert den rene billedskrifts stadium, og var en blanding av billedskrift og stavelsesskrift.

Kinesisk: De kinesiske skrifttegn som angir et usammensatt ord, oppstod i det 3. årtusen f. Kr. og gjennomgikk en lang såvel prinsipiell som teknisk utvikling. 9/10 av de kinesiske skrifttegn tar sikte på uttalen, og ser i virkeligheten bort fra betydningen. Kineserne må helt mekanisk for hvert av de 3 à 6000 tegn de behøver, lære utseende, betydning og hvordan det uttales. Teknisk ble skriften forandret ved skrivesakenes utvikling.

Gresk og hebraisk: Det greske alfabet omfattet opprinnelig 22 bokstaver, og senere 24 (joniske alfabet). Man skrev fra

høyre til venstre, og seinere annen hver linje fra høyre til venstre og omvendt. Fra det 7. århundre ble det alminnelig å skrive fra venstre til høyre.

Den hebraiske skrift er i sin eldste form nesten identisk med den fønikiske. I likhet med de fleste semittiske skriftformer tar også de hebraiske bare hensyn til konsonantene, hvis antall er 22.

Slavisk skrift: I de kirkeslaviske skrifter er brukt to forskjellige alfabeter, et såkalt glagolittisk og et yngre kyrillisk. Begge disse er omdannelser av det greske alfabet. Det kyrilliske brukes ennå av alle øst-slaver, av bulgarene og av de gresk-katolske serbere. Alle andre slaver bruker latinsk alfabet.

Runer: er skrifttegn som har vært i bruk hos alle germanere. Runer til det 8. århundre kalles *eldre runer*. Runealfabetet

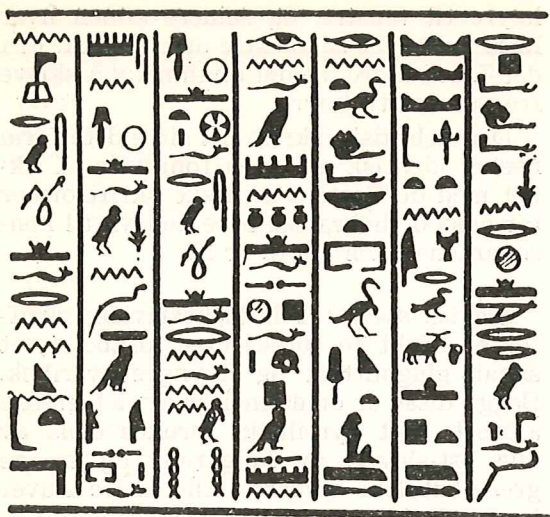
Den eldre runernden.

kalles en futork etter navnene på de første runestavene i runerekken. Den eldre runerekke hadde 24 bokstaver. Visstnok i det 8. århundre ble runetallet forminsket til 16. Omkring år 1000 ble det yngre runealfabet utvidet, for en del ved påvirkning av det latinske alfabet. Fra eldste tider har runer vært innrisset på fast berg, samt på løse småting som smykker etc. I de seinere år har spørsmålet vedrørende runenes opprinnelse også vært diskutert.

Ogam: er et gammelirsk alfabet bestående av rette streker, bygget på det latinske. Denne skrift er kjent fra innskrifter på stein helt ned fra det 5. århundre, som som er funnet i Irland og Storbritannia.

Arabisk: Den arabiske skrift som leses fra høyre til venstre, oppstod seinest i det 5. århundre, etter arameisk forbilde.

Latin: Den latinske skrift som nå anvendes i de fleste siviliserte land, er et lån fra grekerne. Disse har igjen fått sitt alfabet fra vest-semittene. Det latinske alfabet hadde til å begynne med 21 bokstaver, men er etterhvert blitt komplettert.

Hieroglyffer.

Rundskriften: oppstod i Italia i det 15. århundre ved at man skrev de latinske bokstaver med pinner med bred spiss. Den utvikles også i det 17. og 18. århundre, særlig i Frankrike og Spania, og er i senere tid særlig blitt brukt i Tyskland.

Skriftformene har i århundrenes løp hyppig vært gjenstand for forbedringer og moderniseringer, hvilket som regel har resultert i utilfredsstillende resultater. Av skrift skilles alt mellom to hovedgrupper: nemlig antikva og gotisk (eller fraktur). De forskjellige skriftstørrelser, grader, og samtlige grader av en skriftsort kalles en garnityr. Til de forskjellige garnityrer hører et utall av forskjellige stilformer og snitt. Vi har skriffter som vel kan regnes for internasjonale i og med at disse litt etter litt har fått innpass i mange land etter hvert som tiden har gått. Vi har f. eks. skriffter som bodoni, caslon, gensch, cochon, egyptienne, elzevir, garamond, grotesk, gotisk, jenson, medieval, nordisk, plantin, renaissance, romansk, schwabach, sorbonne m. flere, som i dag brukes over hele verden.

Antikvaen kan vel sies å være den skrifttype som er mest benyttet. Helt opp i våre dager har man jo f. eks. i Tyskland ikke villet gi slipp på frakturen, og det har herom vært strid. Men antikvaen har også her arbeidet seg inn og har inntatt en bred plass blant de tyske skriffter. Denne skrift har ved hjelp av sitt rolige bilde og sin lette leselighet gått over til å bli

den mest benyttede skrift. Av antikva finnes mangfoldige variasjoner og ulike stilarter. Men samtlige har som regel til felles at de er lette å lese og virker i det hele svært beroligende.

Vår streben mot enkelhet og rene linjer setter kravet om enkle og klare skriffter. Grotesk eller stenskrift, i alminnelighet kalt blokkskrift, står vel nå de nye stilbestrebelsene nærmest. Denne skriftart dukket opp i de engelske skriftprøver i begynnelsen av det 19. århundre. Det er ingen tvil om at grotesken i kraft av sin store enkelhet og klarhet, nå og framtidig, er den skrift som hevder seg best i de fleste trykksaker. I årene 1925—30 ble den anvendt i så stor utstrekning, at atskillige tapte interessen for den. Det er ikke lett å bedømme hvilken grotesk som er den beste, men de eldre grotesker, og da særlig Aksidensgrotesken og Venusgrotesken, utmerker seg særdeles. På oss nutidsmennesker virker dog disse grotesker noe gammeldags. De er for alminnelige og uten noe særlig virkning. Hvis man i lengden bare skulle benytte groteske skriffter, ville det bli trettende for det moderne menneske. De nye skriffter som etterhvert har dukket opp, forsterker groteskens virkning, og denne gjør til gjengjeld enhver annen skrift virksom på en ny måte.

Det er allikevel en kjensgjerning at vi ikke har bedre antikvaskriffter enn de klassiske. Selv de beste nye er kun forsiktige variasjoner av disse, mens så godt som alle forsøk på nyskaping er mislykket. De klassiske skrifters klare geometriske form, og deres fullendte edle, alltid upersonlig virkende utseende gjør dem brukbare på mange felter. Som de mest betydelige og beste klassiske skriffter kan nevnes følgende:

Medieval-Antikva: Bembo (monotype), Garamond, Caslon, Fournier, Baskerville. **Franske antikva:** Bodoni, Wolbaum, Didot fet antikva. Av frakturskriftene er vel disse de beste: Wolbaum-Fraktur, Luther, Breitkopf, Unger. Av gotiske skriffter har vi således: Manuskript-Gotisk, Fleischmann-Gotisk og gammel Schwabacher. Også Egyptienne hører til de historiske skriffter. Allerede før 1820 ses den anvendt i England. Den nye anvendelsen av denne skrift, er utvilsomt en berikelse. Egyptiennes kantede fete skriftbilde danner en livlig kontrast til nesten enhver antikva.

STIL OG STØPNING

I de seinere år har markedet blitt komplementert med massevis av nye skrifttyper og stilarter. En god del av disse skriftene er tiltalende og smakfulle, på samme tid som andre igjen kan være mindre vellykket. Særlig i Tyskland har de seinere års utvikling vært sterkt stigende på dette område. Utallige garnityrer og nye grader har sett dagens lys der nede. I Tyskland og Amerika finnes verdens største skriftstøperier som til enhver tid er fullt beskjeftiget med å utarbeide nye skrifter og nye former til bruk i samfunnets tjeneste.

Vi skal se litt på hvordan den såkalte skriftstøpning foregår. Skriften framstilles av skriftmetall, en legering av ca. 67 % bly, 28 % antimon og 5 % tinn. Først graveres bokstaven i bly som modell for en pantograf-fresemaskin eller i stål for håndgraving med skriftbildet i relieff (opphøyet) og med bildet omvendt av hva vi ser på trykk. Dette kalles patrise eller stemplet. Ved at stålstemplet deretter blir preget i en stålplate framkommer således et fordypet bilde av bokstaven. Denne fordypningen kalles matrise og er den egentlige støpeform. Denne justeres så i komplette maskinen, som så helt automatisk støper de ferdige typer. En skriftstøpemaskin av i dag støper ca. 4 000 typer pr. time. Dette er jo et anselig tall, når vi tar i betraktning hvorledes boktrykkerkunstens pionerer skar ut sine typer. Å utskjære bokstaver og tegn omvendt i stempler av tre eller metall, og å avtrykke disse ved hjelp av en farge var i bruk allerede hos assyrierne og babylonierne. Som vi vet utvikledes gravørkunsten hos romerne til stor fullkommenhet. Gutenbergs idé var i det store og hele å benytte bevegelige typer. Men selve denne grunnidé å benytte løse typer var ikke alt. Gutenberg måtte således alene ikke bare være stempelskjærer, han måtte også være skriftstøper, en ytterst vanskelig teknisk prosess. Gutenberg høstet dessverre ingen økonomiske frukter av sin oppfinnelse. Han fikk til gjengjeld den store glede å se hvorledes hans kunst ennå i hans levedager blomstret og satte moden frukt. Med Gutenbergs geniale idé ble det varslet en storartet gjenfødelse av hele menneskehetens tilværelse og eksistens.

Av skrifter som var på markedet for flere århundrer siden har de moderne

skrifter vi i dag anvender tatt form og gitt inspirasjon til mange nye komposisjoner. De store verdenskataloger som fra tid til annen kommer ut fra verdenskjente støperier, viser oss hva skriften har utviklet seg til i dag. Mulighetene for videre forbedringer og nyanskaffelser er kolossale. Vi kan jo bare se litt på vårt eget land. I Oslo har vi et norsk skriftstøperi Olaf Gulowsen A.S. Dette firma støper flere bra skrifter, som er helstøpte og norske. At det her heime finnes et støperi som på kort tid kan supplere eventuelle mangler, er et stort pluss for samtlige boktrykkerier som benytter norske skrifter. Dette skriftstøperiet er visstnok landets eneste, men med tiden vil vel også våre heimlige forhold kunne oppvise et større antall norske støperier.

Det finnes til dags dato så å si alle fasonger og variasjoner av det man kaller skrift. Vi har således skriveskrift og rundskrift, som begge to direkte er en etterlikning av håndskriften. Disse skrifter finnes i normale og fetere grader, samt i forskjellige størrelser. Derpå følger de utallige variasjoner av grotesk- og antikvaskrifter. Av fraktur finnes forskjellige snitt. Nyere som eldre. Dessuten fåes flere forskjellige skrivemaskinskrifter. Disse er en naturtro gjengivelse av de forskjellige maskinmerkens typer og finnes i flere forskjellige grader. Så følger blokkskrifter, plakatskrift og skyggeskrift, som også er gjenstand for forskjellige stilarter og snitt. Det finnes også en mengde skrift som er tegnet for et spesielt formål og aldri seinere benyttet. Dette vil vi helst finne på frimerkene, hvor det svært ofte viser seg at tegneren som har utført tegningen, i mange tilfeller for anledningen har komponert en skrift.

I det hele vil det på frimerkene vise seg hvordan utviklingen av skriftene har fortonet seg. Saken er den at det på dette område er så stort spillerom for muligheter at de personer som har egenskapene og kan forstå og føle de forskjellige skrifter, nok kan finne fram til nye ideer og løsninger.

Om skrift og typer kan det skrives tykke bøker, for utviklingen opp gjennom tidene har vært enorm. På de forskjellige lands frimerker er benyttet et utall av mer eller mindre tiltalende skrifttyper. I Tyskland har det for en stor del vært brukt gotisk og fraktur, samt en del skriveskrift.

我 朝 乾 嘉 以 來 歐 趙 之 學
 盛 行 于 時 其 攷 訂 精 核 者 如
 翁 王 畢 阮 久 爲 藝 林 推 重 矣
 吾 禾 張 叔 未 解 元 博 雅 嗜 古
 精 於 鑒 別 金 石 器 物 搜 羅 極
 夥 築 清 儀 閣 以 皮 藏 之 迨 戎
 豐 庚 申 兵 燹 閣 燬 於 火 而 圖
 書 彝 器 蕩 焉 無 存 於 是 邑 人

Kinesisk skrift.

Ser vi gjennom Norges frimerker, ser vi at det er brukt mest antikva og grotesk. Særlig er det på utgavene fra 1872 til 1893 benyttet en grotesk skrift (også kalt stolpeskrift) med verdiangivelsene i antikva tall. På en stor del av disse merkene har jo skriften også gjennomgått en gradvis forandring i og med at mange merker er mer eller mindre oppgravert.

SATS-TEKNIKK

Vi skal se litt på hvordan trykkeriet gjør bruk av skriften. Ethvert trykkeri er som regel oppdelt i avdelinger. Det finnes f. eks. maskinsal, maskinsetteri, håndsetteri m. m. I maskinsetteriet foregår altså settingen av boksider etc. helt automatisk. Settemaskinens system går i kort-
 het ut på at maskinsetteren slår an de ønskede bokstaver på et dertil anordnet tastebrett (konf. skrivemaskinen) hvor-
 etter matrisene faller ned fra et maga-
 sin og i tur og orden blir til ord og set-
 ninger. Metallet blir så pumpet inn i
 matrisene, hvorefter den ferdigstøpte linje
 kommer ut og matrisene blir ført tilbake
 til sine respektive plasser.

En moderne settemaskin har da som regel flere magasiner (sidemagasiner) med skrift som kan kobles inn. Hvert magasin inneholder kun en skrift. Hastigheten på settemaskinen kan variere fra ca. 5 000 og opptil 12 000 bokstaver pr.

time. Settemaskinen disponerer som regel over «brødskriftene» d.v.s. skriftgradene til og med et visst antall typografiske punkter, men kan også ha magasin med større skrift. Da settemaskinen er beregnet på arbeider med forholdsvis mye tekst, benyttes den selvsagt mest til større foretagender, så som sats av bøker, aviser, tidsskrifter m. m. Settemaskinens oppfinner er tyskeren Ottmar Mergenthaler, som i 1884 framstilte den første brukbare settemaskin, den såkalte Linotype-settemaskin. Det finnes flere merker av settemaskiner, så som Intertype, Linotype, Typograph, Linograph, som alle har samme prinsipp: at støpningen foregår i løse matriser.

En nyhet på settemaskinens område er den såkalte Monotype-maskinen. Denne maskin støper skrift og typografisk materiell. I monotype overføres teksten til en papirremse, og for hver bokstav blir det perforert huller. Monotype-maskinen består av tastebord og støpemaskin. Papirremsen settes inn i støpemaskinen og dirigerer så denne helt automatisk. Støpemaskinen kan også benyttes uten tastebordet. Denne maskin støper alt av skrift og typografisk materiell. Tastebrettet på Monotype-maskinen avviker helt fra de vanlige settemaskiner. Systemet har forøvrig til felles med settemaskinen at støpningen foregår ved at metallet blir pumpet inn i matrisene.

Monotype-maskinen er kostbar, men tar sitt monn igjen i en hurtig og rasjonell arbeidsmetode. Monotype-satsen har den store fordel at den etter endt bruk kan «styrtes» d.v.s. omsmeltes og brukes på ny. Herved sparer man inn mye tid i og med at alt som heter avlegning bortfaller.

Siden denne maskinen kom på markedet, var en fristet til å tro at håndsetteren for alle tider ville falle helt av moten. Men nei! Tiden var ennå ikke inne. Det er forbundet med store vanskeligheter å anskaffe en så kostbar maskin, og få denne til å dekke diverse omkostninger. Det ble kun aktuelt for større trykkeriers vedkommende. Her i Norge finnes noen Monotype-maskiner, hvor man altså på nært hold kan granske denne teknikkens siste erobring. Ett er sikkert, at den tekniske utvikling med tiden vil avløse alt som heter håndsettere. Dette er et faktum som rykker de herrer håndsettere nærmere og nærmere inn på livet. Mon tro

om håndsetteriet utgjør en del av bedriften i år 2046?

I *håndsetteriet* vil man finne store kvanta av skrift liggende eller stående i forskjellige kasser og reoler. Ser vi på disse reolene, finner vi som regel at en skrift er samlet i en reol. Reolene har diverse kasser, som inneholder garnityrens forskjellige grader. Disse kassene er så oppdelt i små rom for de respektive bokstaver. Størrelsen på disse kassene kan variere, men er som regel standardkasser. Større skriftgrader står alfabetisk oppsatt i mindre todelte kasser. Det finnes mange former og fasonger på slike reoler, som i det hele må innrettes etter hvor stor plass setteriet rår over. Som man vil forstå er det ikke få skriftkasser et setteri må disponere over. Hertil kommer da reoler og kasser for blindmateriell og blysteger (magasin).

I et moderne setteri er alt fra først til sist basert på orden og anlagt så praktisk og lettvinnt som det er mulig. Det er seiv sagt at kasser og materiell må ha sine særegne plasser, så det til enhver tid er lettvinnt å komme til.

All skrift og materiell i setteriet holder sine mål etter det typografiske punkt. Dette system bygger på en heten av punktet, hvorav det på 1 m. går 2 260 typografiske punkter. De alminnelige skriftstørrelser som brukes til bøker og aviser, de såkalte brødskrifter, er nonpareil = 6 punkt, petit = 8 punkt, borgis = 9 punkt, korpus = 10 punkt, cicero = 12 punkt. Skrifter over 12 punkter kalles titelskrifter. Som typografiske mål for å betegne spalte eller sidebredde og høyde, brukes cicero (4,51 mm.). De store bokstaver kaller vi versalier eller majuskler. De små bokstaver minuskler. Dessuten benyttes i antikvaskrifter de såkalte kapiteler, store bokstaver (versalier) av samme høyde som de små bokstaver (minuskler). Ovennevnte punktsystem er det mest benyttede, populært kalt Didot-systemet. Skrift og materiell er altså oppdelt i 1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 12 typografiske punkter. Gradene eller skriftstørrelsene kan ha sitt navn etter størrelsen som f. eks. 16 punkt Bodoni.

Bokstavene er små korte metallstaver som i millimeter måler 23,6. Skrifthøyden er $62\frac{2}{3}$ punkt, og blindmaterialet er 51 punkt ($4\frac{1}{4}$ cic.) eller 54 punkt (4,5 cic.). Hver bokstav bærer en signatur således at

setteren kan gripe bokstaven riktig og så få den på plass i en såkalt vinkelhake. — Kommer vi opp i større skriftgrader, finner vi at disse er skåret i tre. Dette er gjort av praktiske grunner både for trykkeri og støperi. Skrifter fra 6 cicero og oppover kalles for plakatskrift.

Å arbeide med skrift og typer er et smakfullt arbeid. Å være typograf krever allsidige kunnskaper, likesom kjennskap til sprog og skrivemåter bør være en betingelse.

I det store og hele er dette med skrift og typer et ualminnelig interessant og underholdende tema. Alle som har befatning med skrift, hva de nå enn er, tegnere, boktrykkere, typografer m. m., de føler seg alle mer eller mindre tiltrukket av de forskjellige skrifters form og virkning. Man skal ikke ha interessert seg lenge for skrift før man snart trekker en skilnad mellom mer eller mindre tiltalende skrifter. —

Frimerkene våre kan vise oss en hel del morsomme og originale skrifter. Skriftvalg og skriftsmak er hos de fleste mennesker vidt forskjellige. Noen føler seg tiltrukket av det noen andre ikke kan tåle, og omvendt. Smaken har som sagt til stadighet vist seg å være helt individuell, skjønt det blant fagfolk kan herske enighet på noen områder.

Skrift og typer har dessverre til dags dato ikke vært frimerkesamlernes eldorado. Tvertom er det visst få samlere som vet noe, eller er interessert i skrift. Vår ellers så utmerkede Norges-katalog har heller ikke villet gi oss noen opplysninger herom. Selvsagt er jo skriften på frimerket ikke det minst viktige, på samme tid som det er andre ting ved det som trekker mere. Enhver søker opplysning om det han synes å trenge, og så er det stopp. Men hvorfor? Hvorfor ikke ta skrittet fullt ut? Er man i besittelse av den såkalte forskertrang, kan man ikke komme utenom at skrift og typer hører inn under forskningsfeltet.

Ta nå for Dem samlingen og gå den systematisk igjennom. Hva De så enn samlar, garanterer jeg at De vil finne massevis av forskjellig slags skrift. Litt etter litt vil De sikkert også bli overbevist om at skrift og typer heller ikke spiller en underordnet eller ubetydelig rolle hva frimerkene angår!

Et referat fra Københavnreisen.

Utdrag av et kåseri holdt i Oslo Filatelistklubb

1. september 1947.

Strengt sensurert av redaktøren m. fl.

Det heter så smukt på et lite populært språk at «Wenn jemand . . .», og slik er det også i dette tilfelle med meg. På styremøte 2 dager før turen ble det bestemt av vår diktatoriske formann at jeg skulle referere turen med Ulleberg som hjelp og støtte, og dette ble også bekreftet da den norske tropp møttes på båten. Jeg var i grunnen inderlig forbannet for jobben, for jeg skulle ha ferie — fri for OFK's lenker, bånd og tvang, men det viste seg at jobben i grunnen bød på visse mul- og herligheter. Så fikk jeg en drink her og løfte om et frimerke der, et vennlig klaps på skulderen med ordene «Ja dette behøver vel ikke gå inn i referatet» eller «den talen der var vel ikke så velturnert at den behøver å refereres» osv. (Her innskyter medhjelper-referent Ulleberg at han ikke har vært gjenstand for slike påtrykk). Og resultatet var at da vi kom tilbake til Oslo var jeg den eneste av samtlige som hadde beholdning av danske kroner med tilbake. Så hvis tilhørerne syns referatet er noe tørt så vet dere grunnen — pointene er strøket av sensuren.

Vel, vi møttes på den herlige båt «Kronprins Olav», og troppen besto av presidenten, formannen, æresmedlemmet, redaktøren, 1. varamann med frue, Dronning Filatelia, auksjonarius, frimærkegrosseren med frue og sekretæren, og det er vel unødig å si at troppen var benket rundt pølterbordet lenge før båten gikk fra kaien. Og vi hadde en fin tur nedover i blikkstilte vær, og det tordenveir som var varslet over Skagen glimret med sitt fravær. Ca. 2 timer forsinket la vi til kaien i Kongens glade København fredag morgen, og ble møtt av formannen i KPK, stabslege Brun-Pedersen, og utstillingens sekretær, Forsbeck. Herrene hadde vært på kaien i over 2 timer, og var i dobbelt forstand meget glad over endelig å kunne ønske oss velkommen. De hadde ventet 6 damer nedover, og da vi kun medbragte

3, fikk disse like godt 2 store buketter nellikker hver. Etter å ha fått anvist hotell og spist litt mat (skrapet kjøtt med egg hvorav troppens minste, formannen, greidde 3½ porsjon), møttes vi på utstillingen som også ble vårt møtested i de kommende dager. Utstillingen skal jeg få komme nærmere tilbake til senere. Resten av fredagen var vår egen, og de enkelte gjorde København, etter eget ønske og egne interesser (stor blå strek i manuskriptet).

Lørdag kl. 10 var det så innkalt til delegasjonsmøte i Nordisk Forbund. Ved innbydelsen uttalte Brun-Pedersen det håp at møtet ville bli riktig kortvarig så man kunne få tid til en lunsj etterpå. Og det holdt stikk, for vi fikk enda tid til en tur på byen før vi var Københavnerklubbens gjester til en meget hyggelig lunsj. Kl. 7 om aftenen gikk så hovedfesten på Nimb av stabelen med 150 gjester til bords.

Bordet var arrangert på samme måte som hos oss med et langbord og tenner ut fra dette. Selv hadde jeg fått en plass ut for enden av tennene uten borddame, men med en av de norske damer på venstre side for å trøste meg. Nå er jeg ikke særlig begeistret for herrer som uteblir fra arrangements som de har meldt seg på til, men på bordplanen fikk jeg se at en av de norske herrer som var uteblitt, hadde fått en av våre medbragte damer tilbords, og da festkomitéen på anmodning ikke gjorde mine til å endre på dette, snek jeg meg med kledelig beskedenhet inn i festsalen og byttet om bordkortene så jeg fikk damen tilbords — forhåpentlig til like stor hygge for henne som det var for meg. Så jeg er herren stor takk skyldig. Middagen åpnet med nasjonalsangene til alle de nasjoner som var representert, og det var ikke få, og ellers var middagen som middager flest — god mat og godt drikke. I sin velkomsttale takket formannen alle som hadde bidratt til arrangementets suksess. Mellom fisken og kjøttretten

kom aftenens hovedtale ved kgl. hoff solodanser Merrild. Senere kom så hilsningstalene fra andre organisasjoner: Sveriges Riksorganisasjon overrakte en adresse lik den vi fikk, vårt forbund overrakte en adresse ved Walter-Johannessen, Berntsen overrakte fatet og Dansk Filatelist Unions formann overrakte et askebeger med bilde av en liten kanin (jeg fikk ikke bragt på det rene at dette var noe privat hipp klubbene i mellom — for ellers synes jeg at motivet var noe søkt). Videre holdt *Bernt C. Middelthun* tale fra Stavanger hvor han kom sterkt inn på farens virke i Nordisk Forbund og overrakte eksemplar nr. 1 av borgermesterens bok «I kamp og fest» tror jeg den het. *Middelthun* holdt også en lang og versifisert tale for damene. Etterpå var det kaffe i selskapslokalene, mens salen ble ryddet for premieutdelingen.

Denne tok til ved 11-tiden og varte inn på 1 time. Der ble utdelt ikke mindre enn 71 medaljer — 10 gull, 25 sølv og 36 bronse samt 5 ærespremier. Her hadde danskene vært meget raske, for juryens innstilling forelå trykt til premieutdelingen og ble utdelt etterpå, Norge sikret seg 7 medaljer, 2 gull og 5 bronse, og da de norske gullmedaljer var sikret, fant endel av den norske tropp vegen til Nimbs dansegulv og bar — selvfølgelig. Og så var klokken blitt 12 og damene og den norske tropp især fikk aftenens sjokk — festen ble avblåst uten videre kommentar uten at man i det hele tatt hadde fått anledning til å gå rundt å hilse på hverandre, knytte kontakter med hverandre og uten å ha fått danse. En av Københavns frimerkehandlere ville ikke ha dette sittende på seg, og på tross av at han og hans familie nettopp var kommet hjem fra Sveits inviterte han noen stykker hjem til seg og det resulterte i et ganske lite nachspiel for 37 stykker hvorav kanskje 10—12 kjente verten fra før. Og det varte da over en time før jeg i virvaret fant rede på hvem som var vert og vertinne. Men med ekte dansk humør ble venner og bekjente vekket opp av sin søde søvn for å skaffe drikkevarer og mat til denne horde, og det var ikke et ondt ord eller donk i gulvene å høre fra naboer fra oven eller under — og direkte stille var vi ikke.

Søndag var de fleste av oss gjester hos en annen av de handlende, hvor 30—40 gjester hygget seg fra kl. 1 middag til 12

natt og hvor vi var gjenstand for et aldeles overdådig traktement. Og neste aften, mandag, holdt en tredje også en stor fest. Jeg må her straks innskyte at når det ble handlende som viste oss en så enestående dansk gjestfrihet, så hadde det ikke direkte forretningsmessige grunner. Med unntagelse av *Holmboe* hadde ingen av oss forbindelse med dem før, men de var *Holmboes* venner og vi var *Holmboes* venner, og dermed ordnet alt seg til det beste. Etter landsmålsfanatikerens mening er norsk riksmål det samme som dansk, men jeg tror med bestemthet å kunne påstå at det er litt forskjell. Under lunsjen f. eks. kom den meget oppmerksomme vertinne bort til en av de norske og spurte om han ville ha mere mat. Takk, sa han, jeg vil helst ha pause, hvorefter vertinnen kom tilbake med et stort fat med pølse.

Den engelske delegasjon innbød til cocktailparty søndag fra kl. 4—6, og der kunne man gjøre mange celebre, filatelistiske bekjentskaper. Der var mr. *Adams*, vise-president i the Royal, *J. Gilbert-Lodge*, generalsekretær, mr. *Holmes*, redaktør av *The London Ph.*, dr. *Wm. Byam* kjent for sin Egyptsamling bl. a., og sist men ikke minst *R. King-Farlow*. I ham har dansk og norsk filateli en ypperlig ambassadør, og når så mange berømte engelske samlinger var representert på utstillingen, skyldes det sikkert hans arbeid over i London. Alle de engelske var hyggelige og sjarmerende mennesker, og redaktøren benyttet anledningen til å sikre tidsskriftet gode originalartikler. Med disse tilstelninger var de offisielle festligheter slutt for den gemene hop, men presidenten, formannen og redaktøren fortsatte med lunsjer og middager, og er de ikke sluttet så holder de på enda, som det står i eventyret.

Noen beskrivelse av København som turistby skal jeg ikke innlate meg på, der til er den vel for kjent av de fleste, men jeg kan nevne at den var like hyggelig og sjarmerende som før. Krigen hadde ikke etterlatt seg så store sår: Tivoli var gjenoppstått i sin gamle glans, og de eneste andre sår jeg så var Østasiatisk Kompanis bygning som var halvvegs gjenoppbygget og så var det ruinen til K.D.Y.s paviljon på Langelinie.

Først på båten hjem onsdag var den norske tropp så noenlunde samlet igjen med unntagelse av gross. *Johnsen* som tok fly

hjem. Det meste av festen på båten hjem er strøket av sensuren, men så meget kan røpes at det ikke lykkedes for båtens mannskap å få oss i seng — vi holdt lengst ut. Det kan også nevnes at formannen i de «stille» morgentimer avslørte seg som en glimrende rytter — på klappstol. En vannpistol — delvis ladet med vann og delvis med sterkere saker — spilte også en stor rolle i vår underholdning. Fantomet og Sala var også meget aktive.

Ingen av oss hadde noe større bry med valutakontrollen ved ankomsten — det var nok å forevise våre slonkne lommebøker. Og med ost og spekepølse i begge hender vandret vi trette men fornøyde over landgangen — et stort filatelistisk minne rikere.

For så å gjøre et sprang tilbake i tiden begir vi oss igjen til utstillingen. Den holdtes på Charlottenborg i maleriutstillingssalene hvor det var høyt under taket, hvite jevne vegger og forholdsvis godt lys. I den etterfølgende omtale kommer kun *Ullebergs* og mitt personlige skjønn inn og det kan godt være at de andre er høyst uenige i vårt syn på det. Det var ialt 103 utstillere med 136 eksponater og det var mange flotte ting som ble vist fram. Dertil kom utstillinger fra de skandinaviske lands postverk. Det norske postverk stilte ut sin katalogsamling. Det er kanskje ikke her plassen til å kritisere denne, men den burde gås nøyere igjennom før den sendtes til en internasjonal utstilling. Tekstingen er også delvis inkonsekvent og delvis feil for fremmedords vedkommende. Det svenske postverk stilte også ut bl. a. en katalogsamling Sverige. Både i denne og i den norske samlingen bemerket vi at det som vi lærer juniorne ikke alltid respekteres av eldre samlere. Selv i nyere, billige serier var brukt og ubrukt blandet sammen. Island stilte kun ut ark av de nye flypostmerker og den finske kom ikke fram i det hele tatt. Den danske var som seg hør og bør meget spesialisert og viste danske merker. Verdien av eksponatene lå mellom 3—4 mill. kroner og de ble vaktet av 4 oppdagere. Været var for fint til å regne med toppbesøk, og man kalkulerte med et underskudd på 10—15 000 kr.

For å ta det som interesserte oss norske mest, så var det 9 norske utstillere som fikk 7 medaljer hvorav 2 i gull, og jeg nevner dem i programmets rekkefølge:

Arnstein Berntsen høstet en gullmedalje for sin samling Norge ubrukt i enkeltstykk og 4-blokker, aldeles nydelig montert.

Caspersen, Fredrikstad, stilte ut 10 ø plate VII av 20 mm. utgaven og fikk bronse for den.

Hans Ferden, Jevnaker, viste norske sk. merker på brev.

Eug. Hanssen, Tønsberg, fikk bronse for sin Falkland spesial samling.

M. Hauge, Tønsberg, viste blader av sin Ungarnsamling med spesialitet vannmerkestillinger. Denne samling kom ikke opp i premie, hvilket vel skyltes den dårlige montasje. Dette moment synes dog ikke å ha hatt betydning ved andre medaljevinere.

Alf G. Johnsen fikk gull for sin samling Malta $\frac{1}{2}$ d gul. Denne samling har jo vært framlagt i klubben (m/ foto av skitsene til nr. 1 samt både Nymans og Pettersens prøvetrykk).

Nils Olsen, Alesund, fikk bronse for en katalogsamling Norge.

Sig. Pedersen, Bergen, fikk også bronse for en studiesaml. Irland og tilslutt har vi

A. Schytte Ødegaard, Tromsø, som fikk bronse for en studiesaml. av Knudsens trykkeriets utg.

Det var også 2 utenlandske samlere som stilte ut norske merker. King-Farlow fikk sølv for sin flotte samling norsk bypost, og det er hyggelig å se at noen utenfor Norge interesserer seg for dette samlefelt som er så lite påaktet herhjemme.

P. Mortensen, Kongsvang, fikk sølv for en meget pen samling norske sk. merker, brukt og ubrukt, og mange på brev. Bl. a. hadde han både nr. 1 dobbeltfot og cracked plate på brev likesom han også hadde oppplatet Oscarsmerkene.

Men det var selvsagt samlinger som lå over disse både i sjeldenhetsgrad og filatelistisk viden. Det er bare helt umulig å beskrive det — det må sees og oppleves, og dertil kommer at jeg ikke selv har filatelistisk viden nok til å fordøye det alt sammen, men jeg skal forsøke meg på en rundvandring etter programmet.

Som før sagt var utstillingen greit ordnet i 22 saler hvor objektene var utstilt dels i vegggrammer og dels i frittstående rammer på gulvet. De siste var utlånt

fra Sverige. Og konkurrerende samlinger var mest mulig plasert i samme rom. Utstillingen hadde eget postkontor med spesialstempel, og av dette foreligger der ikke mindre enn 3 utgaver. Det første som kom til utstillingens åpning viste seg å være for stort og ble kun brukt i få eksemplarer, så tok man et interimistisk gummistempel i bruk til man fikk ferdig et nytt, mindre metallstempel.

Mr. *Adams* stilte ut sin samling England 1840—1900 i æresklassen. Samlingen inneholdt bl. a. de 2 originale skisser til 1 d black, samt nr 1 og 2 i ubrukte blokker og striper i haugevis. Dette er en av de fineste samlinger engelske merker som finnes, og er verdsatt til 2 mill. kroner, og kun den engelske konge har maken til mange av mr. *Adams* merker. Bl. a. viste han 1/- grønn, 1876, plate 14, som bare kjennes i 4 eksemplarer, og dette merke alene er verdsatt til kr. 75 000.—.

Personlig likte jeg også godt en katalogsamling USA av *Johs. Amber* som også ble belønnet med sølv. De fleste merker var i prima kondisjon, nydelig montert og samlingen var praktisk talt komplett. Men selv her sto brukt og ubrukt om hverandre i samme serie, og det later til at dommerne ved Københavnutstillingen ikke har tillagt dette moment vesentlig betydning. Kanskje er denne regel ikke gyl-dig lenger?

Dr. *Byam* viste sin enestående samling Egypt. Han var stasjonert der nedde i mange år, og har øyensynlig ikke bare gått inn for legevitenkapelige studier. Det var utdrag av 26 binns spesialsamling som han tidligere hadde fått så meget heder for at han denne gang ønsket å stille den ut uten bedømmelse. Typisk engelsk sportsmanship.

FTK Carøes studiesamling Danmark var praktfull og fikk både gull og ærespris.

Konsul *Dieden*, Malmö, viste gamle svenske merker i enestående kondisjon og fargeutvalg. Montasjen var også meget ren og klar, og når denne samling ikke nådde opp i gull, må det bare skyldes at han helt og holdent hadde neglisjert tekstingen på bladene. Det fantes ingen antydning til vegledning for samlere som ikke hadde Sverigekatalogen i hodet. Mens jeg oppholder meg ved denne samling, vil jeg

nevne en form for montasje som jeg ikke har sett herhjemme. I mange samlinger var merkene montert på små kartongstykker, som oftes med ramme. De fleste var hvite, men det fantes også blå og grå. Den svarte bunn så man lite til. Ved å montere merkene på disse små hvite kartonger slipper man å bytte hengsel og vaske merket hvis man skal flytte det, og det er jo en stor fordel både ved alle de gamle merker samt for de ubrukte.

Svend Grønlund, hadde en flott Finlandssamling, som vakte alminnelig beundring på grunn av at alle tungemerker var i så prima kondisjon som man nesten aldri ser. Han fikk også en fortjent sølvmedalje.

Hoffjegermester *G. A. Hagemann* stilte ut Danmarks våpentype 1882—1905 og fikk sølv.

Den kjente *Robson Lowe* hadde flere eksponater av høy filatelistisk verdi. Et var kalt «The Family Tree» — de engelske frimerkers stamtre, visende begynnelsen fra 1661 med essays, prøvetrykk, Mulreadykonv., karrikaturene av samme og fram til det første frimerke. Et annet eksponat var kalt «The Chalon Portrait» og viste engelske kolonimerker etter dennes portrett av dronning Victoria. Her var et av utstillingens sjeldneste merker med, 12d black fra Kanada 1851, verdsatt til kr. 35 000.—. Det peneste av de 6 kjente eksemplarer 4d dyp ultramarin fra Sydaustralien er også ting man hefter seg ved.

Mr. *Mann* viste den pregete utgave Natal 1857—58 — frimerker i den aller enkleste form med kun et preget reliefftrykk på rosafarvet utakket papir. Selv det sjelden tête-bêche var med. Disse merker har visstnok ikke vært utstilt før.

Eigil Rathje, K., er også et kjent navn og hva den mann hadde å vise fram var også helt enestående. Han er spesialist på prefilatelistiske brev, og viste utdrag av en samling på over 10 000 brev. Det var en sann mangfoldighet av typer og stempler, og samlingen begynte med gamle pergament dogebrev fra 1586 med tykke segl hengende ved. Foruten dette viste han spesialsamlinger fra Tyrkia, Sicilien, Slesvig-Holstein og avstemplinger fra byen Wien, så man forstår at denne samler ikke er så ensporet som samlere flest, og at

han ser litt utover den snevre ramme ens eget lands frimerker er. Det var forresten morsomt å se i hvor rikt monn brever var tatt med for å vise utviklingen og avstempningen, og jeg håper at samlingen på brev også vil få økt interesse her hjemme.

Den danske handler *Aage Reddersen*, som skal ha et av Europas største handlagre av klassiske merker, stilte ut en rekke klassiske utgaver og høstet både gull og ærespremie. Alle hans merker utmerket seg ved en enestående kvalitet, og skipsreder *Odfjell*, som jo skulle ha greie på det, fortalte meg at det var sjelden å se f. eks. de spanske klassikere i en slik kon-disjon.

Ark. *Schmidt-Andersen*, viseformannen, høstet også gull og ærespremie for sin danske studiesamling, — sannsynligvis den beste av de konkurrerende samlinger — men denne går for langt over mine filatelistiske begreper til at jeg kan referere den.

Filip Tillmann, Stockholm, viste også prefilatelistiske svenske brev som danner grunnlaget for den katalog han nettopp har utgitt.

E. Heies Finnlandssamling helsaker var også interessant for dem som interesserer seg for de første finske frimerker. Her fant man nemlig alle de konvolutter med påtrykt frimerke hvorfra konvoluttklipp så ofte har funnet vegen til samlerens album som ekte nr. 1 og 2. Jeg har selv blitt lurt på den, og det var ikke med blide øyne jeg så på ondets rot.

Det hevdes ofte at man må være noe innpå millionær og ha masse dyre merker for å få premie på en utstilling. Men vi så også eksempler på det motsatte. En Københavnsk storsamler har et overveldende materiale av klassiske merker, spesielt Gammeltyske stater. Men han monterer sitt materiale uten enhver filatelistisk viten, fargenyanser og varianter omhverandre, og all montasje i samme form (juletre). En danske jeg snakket med påsto at han skulle få en gullmedalje for et eksponat bare med en tredjedel av hans materiale filatelistisk ordnet. Så det er ikke bare merkene det gjelder heller.

Som et samlet inntrykk må man få si at utstillingen gjorde kvantitativt et overveldende inntrykk. Kvalitativt var sam-

lingene dog noe ujevne fra de helt flotte, ja enestående, til primitive samlinger som ikke hadde noe på en utstilling å gjøre. Men det nytter ikke å melde seg med dårlige merker og stygge avstemplinger — men hvorfor da de høye priser her hjemme for slike ting. Det samme kan sies om oppsettingen — fra den helt delikate til den dårlige med blyant- eller dårlig blekkhåndskrift. Maskinskrevet tekst, delvis påklebet, så man ofte.

Som jeg sa tidligere så er det umulig å skildre på en interessant måte alt hva der var å se, men vi norske har all grunn til å være fornøyd med innsatsen og våre 2 gullmedaljer. Gross. Johnsens Maltasamling har vi jo sett før, og formannen har lovet å demonstrere sin Norgessamling på neste møte. Foruten medaljer hadde vi jo annet utbytte av turen, kanskje mere viktig — og det er at man får anledning til å treffe samlere fra andre land, høre deres synspunkter om filateli, skape kontakter og knytte vennskapsbånd landene imellom. Og det er kanskje tross alt det aller viktigste.

Filatelìa unit.

Tor Joh. M. Holtan.

Norgeskatalogen og nye merker.

Såvidt jeg forstår kommer katalogen ikke ut i år, og det skulle vel strengt tatt ikke være nødvendig. —

I mellomtiden har vi imidlertid fått en del nye merker i 1947: Postjubileet, Peter Dass og Kongens fødselsdag.

Det er sikkert mange av oss, som bytter disse med utlandet. For ubrukte er jo prisspørsmålet ganske greit. Derimot har man ikke noen holdepunkter for brukte, nye merker. Ville det derfor ikke være en ide om katalogkomiteen — når det er gått en tid etter merkenes utgivelse — tok seg av også disse nye merker og antydte priser for brukte eksemplarer? Katalogkomiteens vurdering burde kunne offentliggjøres i Tidsskriftet, og derved vil vi samlere ha en noenlunde ens pris å gå ut fra i bytte med utenlandske venner. —

Jeg gir ideen videre til rette vedkommende for overveielse.

Tønsberg, 23. 8. 1947.

Eug. Hanssen.

“ROS OG RIS”

— og litt til.

Det er ikke usedvanlig at det vanker «ris og ros» omkring nye frimerkeutgaver — postjubileumsutgaven ikke unntatt. Frimerkesamlerne er i realiteten kritisk innstilt, det hører med til hobbyen, og de vil gjerne la sitt subjektive skjønn spille en viss rolle ved bedømmelsen av de små kunstverker. Men, like så mange meninger det er om kunst, like så meget ris og ros vil det vanke.

For en tid siden sto en kritikk i et dagblad, hvor postjubileumsserien etter min mening fikk en hård medfart. Jeg har ikke avisen foran meg nå, men jeg husker tiraden om mannen som sto i vann til midt på livet.

En sådan kritikk synes meg å være ubeføyd. Eller har kritikeren helt misforstått situasjonen og således skutt over målet, eller gjort seg morsom på «offerets» bekostning?

Et hvert normalt individ måtte vel være klar over at mannen — mennene — i forgrunnen må betraktes som innfelt. De i N.F.T. nr. 6 påviste tegnefeil kan en nok tildels være enige i. Hva for øvrig 10-øresmerket angår kunne muligens merkets enkeltheter kommet bedre fram i en litt dypere grønn farge. Dette er kun en tanke.

En skjerpet filatelistisk gransking gjennom lupen kan vel selv på de best utførte merker åpenbare visse småting, avvikelse i tekst og tall og annet; men når en tenker på det uhyre vanskelige arbeid og den teknikk en må beherske fullt ut ved framstillingen av disse miniatyrverker, så synes all flisespikkerikritikk å være overflødig og lite rammende.

Når frimerkeframstillingen går utenom den fotografiske vei, synes tegneren ubetinget å ha sin force framfor maleren. Man maler ikke, men tegner frimerker. Jeg vet ikke om malere noensinne har laget frimerker.

«Det forekommer meg at vår tids malere

begynner å stryke før de har lært å tegne», sa engang en filatelist som dertil var skjønner av den edle malerkunst.

Til de «buketter» som nevnes i Jarle O. Stendal's artikkel i nr. 6. ang. postjubileumsserien, tillater en seg å føye til enda en, nemlig fra U.S.A. En norsk-amerikaner, som selv er en større generalsamler, skrev nylig rosende til meg om de nevnte merker. Etter å ha uttalt seg om de seinere års merkeflom i statene føyer han til:

«300-aarsmerkene som Norge utgav synes jeg tar prisen paa dem alle baade i kunstnerisk og historisk valuta (verdi). Er en pragtsamling».

*

Det eneste originalmaleri en kjenner av *Petter Dass* er merkelig nok anbragt i Melhus kirke og ikke som en skulle vente i hr. Petters egen kirke på Alstahaug. Kunstneren skal etter forlydende være ukjent. Ifl. overlevering skal portrettlikheten være fullkommen. Seinere er det tatt flere kopier av originalbildet, formentlig i samme format. Et kopi henger i Alstahaug kirke. Likheden er uomtvistelig, men ellers synes maleriet ikke å være særlig godt.

Utallige reproduksjoner av dikterpresten — hvis bilde hverken er i en face eller profil men noe midt i mellom — har seinere prydet bøker, blad og kort.

Når nå tegneren av *Petter Dass*-merket har valgt en face, så kan det lett tenkes at framstillingen har voldt visse vansker. Men en får inntrykk av at den neppe lette oppgave er kronet med hell.

Den uovertrufne nordlandske dikterprest's undersetsige og fyrrige skikkelse presenterer seg nettopp slik som en ventet å se den i tilknytning til originalbildet og beskrivelser.

N. Mørk Karlsen.

Utdrag av NORDNORSKE POSTHISTORISKE BLAD

Av båtposttidens saga.

Av postfullmektig E. B. ERIKSEN

(Forts. fra nr. 2, 1947)

I Trondheim vakte saken naturligvis stor ståhei, da brevene bare var fra «conditionerte» til «conditionerte» og embetsmenn, så det var ikke så greit for den gode magistrat. Det ble en vidløftig historie med unnskyldninger i hopetall, noen visste ikke om Nordlandsposten idetheletatt, det hadde fra gammel tid vært skikk og bruk å sende brevene med leilighet, andre mente at når ekspresen tok imot brevene ble det hans sak, o. s. v.

De innhentede opplysninger ble så innsendt til Generalpostamtet, som merkelig nok frafalt mulktene. Men for å hindre denslags for ettertiden fikk magistraten i Trondheim i april 1752 ordre om ved trommeslag og offentlig kunngjøring i byens gater og samtidig oppslag av plakater på kirkedørene og andre offentlige bygninger å gjøre oppmerksom på at posten gikk 5 ganger årlig nordover samt dagene for avgangen. I denne tid måtte ingen sende brev med leilighet eller utenom posten, da de i så tilfelle var hjemfallen til mulkt etter forordningene av 1714 og 1715.

Endel av brevene ble ikke innløst og postmesteren fikk så på forespørsel ordre om å oppbevare dem. Brevet som er datert 28. oktober 1752 lyder slik:

«Paa hands skrivelse af 14de hujus haver vi herved udi Giensvar villet formelde, at hvad de Breve som Post Expressen blef frataget, og vedkommende Ejere icke vil indløse, anbelanger, da forstaar det sig self, at hr. Postmester samme iblandt de andre overblevne Breve, maa forvare, og anlangende Joch. Raaness, da have vi ham under dags Dato tilskreven at hand Breves Porto skal betale, og ifald det icke skeer, skal hand dertil, naar hr. Postmester det indberetter, blive imponeret.»

I hvor høy grad adressaten ble imponert nevnes ikke, det sannsynlige er vel at han innløste brevet for å unngå å bli imponert.

Med befolkningstilveksten i den del av

Nordnorge, som ikke var direkte berørt av Finnmarksmonopolet og den stigende handels- og annen næringsvirksomhet, kom også sterkere krav om en bedret posttjeneste, og klagen over den sendrektige postgang fortsatte stadig å strømme inn. Ekspressene utvidet også sin handel og hadde det derfor ikke så travelt med å bringe posten fram. Uten tvil hadde postmesteren i Trondheim en finger med i spillet, for det forekom også her salg av stillinger ved leilighet, så han hadde sikkert en smule biinntekt av dem.

Generalpostamtet sendte så stiftamtmand Rantzau i Trondheim et brev datert 17. november 1753 og sa deri at Rentekammeret hadde meldt om mange klager og besværinger over postgangen. Amtmann Hagerup i Nordlandene var blitt underrettet herom og han

«haver gjort saaden Forslag til Postens hastigere Befordring, hvilket høytærede Hr. Stiftsbefalingsmand af hosfølgende gienpart behageligen ville fornemme, og dette Forslag vel paa den ene Side er til Postens oftere Gang, nemlig hver Maaned, men derimod paa den anden Side saaledes, at det vilde føre alt for mange Bekostninger med sig som er den eneste Aarsag, at Posten icke hidindtil er kommen til at gaa saa ofte, som det maaske vel kunde være fornøden, — og siden den Tid at Postmester Alstrup er bleven overdraget den Findmarkske Porto, har den icke kostet Hands Mayt. General Postcasse mere enn 50 Rdl. aarlig, da Posten dog i samme Tiid er gaaet 5 Gange om Aaret, i stæden, at den tilforn ickun gik 3 Gange. Skulde nu Høytærede Hr. Stiftsbefalingsmand paa en eller anden Maade, kunde udfinde saadan Middel, at Posten oftere end nu skeer mellem Trundhiem og Wardøehuus i Findmarken kunde komme til at gå, og det icke efter det før er meldet, skulde geraade General Postamtet

til nogen synderlig Last, vilde vi derom udbede os behagelig Efterretning.»

Generalpostamtet innrømmer her nødvendigheten av en bedre postgang, men det skulle selvfølgelig intet vesentlig koste, og det er med en viss triumf det nevner, hvor billig det var blitt for postkassen siden postmester Alstrup hadde overtatt postførslen på Nordnorge.

På en besværing fra postmester Alstrup over postførslen, svarte Generalpostamtet ham i januar 1756 bare, at hvis han «samme Forpagtning icke uden sin Skade kunde vedblive», ønsket det ordentlig regning fra ham over inntekter og utgifter.

Dette var et forsøk fra hans side på å få forhøyet betalingen, men etter Generalpostamtets avvisende svar, skjønte han at det var nok ikke håp derom. Han hadde imidlertid forpaktningen til ut året 1759, da Generalpostamtet igjen overtok postførslen, og utgiftene til denne ble overført til postkassen.

Den nærmeste årsak til at Alstrup oppga forpaktningen turde vel være ekspressens krav om høyere betaling i forbindelse med de stigende leveomkostninger. Og klagen over den sendrektige postgang gjaldt like meget den sjeldne postgang, dette kommer tydelig fram i kravene fra de næringsdrivende. En har således grunn til å være postmester Mandrup Alstrup takknemlig for at han iallfall reddet 1, men sandsynligvis 2 postturer for Nordnorge i de 10 år han hadde forpaktningen.

Ny postforordning.

At postmengden var i stigende viste jo de mange brev utenfor postvesken, som ble fratatt postekspresen Michel Normann i 1751. De stadig sterkere og velgrunnede krav om en bedre og oftere postgang viste også dette. Som det av det foregående vil ses, var det eneste Generalpostamtet foretok seg å sende klagen til amtmennene med anmodning om å komme med forslag til en bedre postgang, som intet skulle koste. Ellers vaktet det omhyggelig på at det i 1723 bevilgede beløp ikke ble overskredet, sendte ut en mengde plakater og henstillinger om postens hurtigere gang, men gjorde ellers intet positivt til bedring av posttjesten og ekspressenes og postbøndenes usle kår.

Et brev fra Generalpostamtet av 24. januar 1756 til postmester Alstrup gjengis. «Den til hvad Tiid Breve med Banco-

sedler besværede, bør paa Postcontoiret i Trundhiem være indleverede, ved Skrivelse forhen omsøgte Placat, som følger hermed, hvilken hand saaledes til alles Efterretning uden for sit Contoir lader assigere. Ved samme tillades ogsaa Postbudet, der maa tilstille enhver de Breve som icke inden den ordinaire Tiid, efter Postens Ankomst til Trundhiem afhentes, at tage den sædvanlige Brev Dragerskilling, hvilken nogle, efter det hr. Postmester tillige haver berettet, skal nækte at give ham.

Placat.

Enhver som Breve med Bancosedler besværede, vilde forsende med Posten fra Trundhiem, bliver det herved bekiendtgjort: at de dermed inden Løverdags Middag Klokken 12 maa indfinde sig paa Postcontoiret, at Postmesteren kand have den fornødne Tiid, til behørig at eftersee, cartere og convolutere samme. Hvorhos det og ligeledes tiener enhver til Efterretning: at af de Breve, som icke inden den behørige Tiid efter Postens Ankomst til Trundhiem, paa Postcontoiret bliver affordret, og Postmesteren altsaa ved Postbudet til enhver haver at bestille, vil den sædvanlige Brevdragerskilling naar Brevene dem saaledes tilstillede vorder, budet betales.»

Av interesse her er ettertelling av verdibrev, som framleis benyttes i stor utstrekning. Den gamle skikk at publikum iallfall delvis lønnet postbudet ved å betale det 1 skilling for hvert brev, som budet brakte, har holdt seg på enkelte steder til ut i 1880 årene, muligens litt lengere.

En ny forordning, bygget på forordningen av 1694, blir så utstedt. Av denne «Anordning, anlangende Forandring og bedre Indretning Ved Post-Væsenet i Norge, datert Christiansborg Slot, den 4de Augusti Ao. 1758» hitsettes:

Postbøndene skal ha 8, 10 eller 12 skilling milen for postbefordringen alt etter vegens beskaffenhet og likeledes holde en å 2 postkjørere, de skulle fritas for all friskyss, sivil eller militær, dog var de forpliktet til å skyss postbetjenter, som etter ordre måtte reise i postens interesser. Videre skulle de være fritatt for reparasjon og vedlikehold av vegene, og slippe å tjene som lagrettemenn ved rettene, slippe vakthold over arrestanter og kjørsel til Kongsberg sølvverk og endelig å holde skysshester. Men ellers skulle de svare

alle kongelige skatter og avgifter, som den øvrige almue, og posten «uden allermindste Ophold, saavel dag som Nat med tilbørlig Fliid og Agtsomhed befordre». Videre skulle de, hvis de forsømte sine plikter, første gang bøte 2 rdl. annen gang dobbelt og tredje gang kasseres som postbonde, og hvis han var brukbar straks innrulles som soldat.

Art. 11, par. 1 lyder slik:

Da Postens sikkere og kyndige Befordring er noget, som concernerer Landets almindelige Beste, og dette ikke lettelig er at obtainere, saalænge ingen ere i Post-Veyene, som har Indseende med, hvorledes Post-Bønderne og deres Folk opfylde deres Pligter, og kunde opdage hvor Forsømmelse skeer, Saa vilde Vi allernaadigst, at i Post-tourerne skal være eedsvorne Post-Aabnere, som skal annotere paa Post-Memorialerne, hvad Tiid afgaar, samt af Post-Klappen udtage og igjen indlægge Brevene, som maate tilhøre dennem, der boe i de omkringliggende Sogne, og ellers at have Indseende med underveys Brevenes rigtige Befordring, samt derover i fornødne Tilfælde Bog at holde, ialt saaledes, som det i vores Allernaadigste Post-Forordning de Anno 1694 dens 6te Post er foreskreven, dog at Eyerne selv besørger saadanne Breve fra Post-Aabner-Stedet afhentede, og de igjen leverede, som de i Post-Klappen til Befordring vil have indlagt, og maa Posten ikke paa noget Post-Aabner-Sted over $\frac{1}{4}$ Time opholdes. Skulle den længere blive tilbageholdt, skal Post-Bonden eller Post-Karlen melde det for nærmeste Post-Aabner, som det paa Post-Memorialen haver at antegne. Disse Post-Aabnere skal af Vores General-Post-Amt, efter Overlæg med Vores Vice-statholder, ordineres. Og befale Vi de af Vores Civile eller Militaire saa og Geistlige Betiente, som boe i Post-Touren, og til Post-Aabner maate vorde beskikket, item Lønsmænd, Gjestgivere og andre, som dertil boe beqvenne, hermed Allernaadigst, at de saasnart derom vorder anmodede, sig samme, til det almindelige Beste, uvægerlig og uden nogen Forevenning, skal overtage, saaledes og paa den Maade, som de af Vores General-Post-Amt, til Postens Sikkerhed og Befordring maate vorde instrueret.

§ 2. De af Vores Betiente, hvilke sig Postens Befordring saaledes antager og

med mueligste Fliid forretter, maa for deres derved havende liden Umage være fritagne for at svare underveys Porto af deres egne Breve, og Lønsmændene samt Gjestgiverne og andre gotgiøres og betales, hvad Vi for enhver Allernaadigst haver bevilget, og som dennem nærmere fra General-Post-Amtet bliver tilkiendegivet.»

§ 3. Skulle derimod nogen, som til Post-Aabner bliver ordineret, enten viise sig uvillig og efterladen i det han derved tilkommer at forrette, eller connivere med Post-Bønderne eller Post-Karlene udi deres Forsømmelse og Seendrægtighed ved Postens Skyts, ville vi Allernaadigst, at den eller de, som i saa Maade skyldig befindes, skal ansees med Mulct til Vores General-Post-Casse, nemlig en betient, af hvad Stand han er, at bøde 5 Rdl. og en Lønsmænd, Gjestgiver eller andre 2 Rdl. og skal dog alligevel vedblive som Post-Aabner, om det af Vores General-Post-Amt maate eragtes.

65 ÅR

Kjøpmann John Brækstad fylte den 9. august 1947 65 år, og hans venner «udi filatelen» både her i Trondheim og over det hele land benytter anledningen til å gratulere ham med denne «runde» milepel på livsvegen, samtidig som vi takker ham for den aktive innsats han i mange år har ytet vår hobby, og for den varme interesse han fremdeles viser i Nordenfjeldske Filatelistforening og for frimerker fra alle verdens land. Han er en generalsamler av de sjeldne, og hans verdifulle og allsidige samling har mangan gang vært demonstrert og beundret i N.F.F., hvor han har holdt hehimot 100 faglige foredrag.

John Brækstad er født på Ørlandet, men har fra 1899 virket i Trondheim som forretningsmann. Fra 1928 er han leder av avdelingskontoret i Trondheim for konsernet A/S J. E. Mowinckel, Bergen.

Han har vært medlem av Oslo Filatelistklubb fra 1924 og av Nordenfjeldske Filatelistforening fra 1925. Det er her han han nedlagt et strålende arbeid. Han var foreningens dyktige formann i 7 år, og

han har innehatt mange andre krevende tillitsverv i foreningen. Han har alle grader av «Stjerneordenen», og han er ordens stormester. Han er foreningens æresmedlem, utnevnt ved 25 års jubileet i fjor høst, og han har den samme høye utmerkelse i Trondhjems Yngre Filatelistfor-

ening, som han har fulgt fra starten med råd og dåd og som den flittige foredragsholder og lærer for de unge.

Vi ønsker ham fortsatt alt godt og stadig større glede av sin kjære hobby.

Haakon O. Christiansen.

«STAMP PRESERVER»

En advarsel.

I «Dansk Filatelistisk Tidsskrift» No. 12, December 1946 Side 187, meddeler Redaktøren, at Firmaet I. P. Kaminsky, New York, har bragt en god Nyhed paa Markedet. Det drejer sig om et Konserveringsmiddel, der beskytter ubrugte Frimærker mod Fugtighed og anden skadelig Indflydelse. Midlet er usynligt og absolut uskadeligt for disse og Gummeringen.

Da jeg stiller mig meget tvivlende overfor dette nye «Mirakelmiddel» og frygter, at det kan afstedkomme særdeles ubehagelige Overraskelser for Samlere, der maatte lade sig lokke til at anskaffe det, har jeg straks prøvet at undersøge Sagen noget nærmere.

Jeg skal bemærke, at Stabslæge Brun Pedersen i «Nordisk Filatelistisk Tidsskrift» No. 1, Januar d. A., anmelder dette Middel, men tilføjer: «Tidsskriftet er ude af Stand til at dømme om Sandheden i de gyldne Løfter. Tilfældet «Postfrisch» maner til Varsomhed.»

Jeg skrev til min gode Ven, Presidenten for American Philatelic Society, Mr. Donald F. Lybarger, og henledet hans Opmærksomhed paa dette Konserveringsmiddel, idet jeg bad ham venligst prøve at undersøge Sagen nærmere, helst faa det kemisk undersøgt o.s.v.

Efter nogen Korrespondance frem og tilbage, hvori Mr. Lybarger meddelte mig, at han havde skrevet til J. P. Kaminsky for at høre nærmere, modtog jeg et Brev, der i Oversættelse lyder saaledes:

Dagen efter at jeg skrev sidst til Dem i denne Uge modtog jeg Meddelelse fra J. P. Kaminsky om Sagen ang. det saakaldte «Stamp-Preserver». Jeg bemærker, at han arbejder under Navnet «New Stamp Cen-

ter». Jeg tillader mig at vedlægge Kopi af hans Brev, for at De selv kan dømme om hans Produkt.

Jeg er ikke Kemiker, og jeg kunde ønske en Videnskabsmands Udtalelser, før jeg siger ret meget om de Frimærker, der har været behandlet med den «usynlige Film af Celleluid Acetat». Min personlige Reaktion er imidlertid, at jeg ikke ønsker at faa nogle af mine egne Frimærker behandlet paa denne Maade. Jeg er heller ikke saa sikker paa, at Frimærker, der er behandlet paa denne Maade, er modstandsdygtige overfor Vand.

Jeg sender Dem to af de Frimærker, Kaminsky sendte mig. Det lille Frimærke (almindelig Størrelse) blev lagt i Vand, og De kan selv se Resultatet. Frimærket er nu tilbøjeligt til at krølle og Gummien forsvandt.

Det større Frimærke, som er blevet behandlet, har en ubehagelig Lugt. Her vil vi nærmest sige, at det lugter af «Møltabletter». Hvor længe en saadan Lugt vil holde sig paa Frimærkerne er et Spørgsmaal.

Det er muligt, Herr Kaminsky er en Flygtning, da jeg af hans Brev ser, at han først for nylig er ankommet til U.S.A. Jeg er meget glad for, at De har gjort mig opmærksom paa denne Sag, og jeg haaber, at mine Meddelelser vil være af nogen Betydning for Dem.

Med mange gode Ønsker er jeg Deres
(sign.) *Donald F. Lybarger.*

Det omtalte Brev fra J. P. Kaminsky til Donald F. Lybarger lyder saaledes i Oversættelse:

Mange Tak for Deres Forespørgsel ang. «Stamp-Preserver».

«Stamp-Preserver» er flydende, det er lavet udtrykkeligt med det Formaal at beskytte ubrugte Frimærker etc. mod Ødelæggelse ved Luftens Varme og Fugtighed og sidst men ikke mindst for at blive fri for Mærker efter Hængsler.

Et Frimærke, der behandles med «Stamp-Preserver», dækkes med en mikroskopisk tynd og usynlig Film af Celluloid Acetat. Frimærker behandlet med «Stamp-Preserver» krøller ikke sammen og klæber ikke, Blokke gaar ikke fra hinanden, og Gummien brækker ikke. Mærker efter Hængsler er ikke mere et Problem, da disse let kan vaskes af ved at lægge Frimærket i koldt Vand. Naar Hængslet falder af, skal man blot tørre Frimærket paa begge Sider med et Stykke rent Træpapir. Frimærket og Gummien forbliver naturligvis uberørt. Vedlagt vil De finde nogle faa «Stamp-Preserver»-behandlede Frimærker, som De kan bruge til at eksperimentere med.

«Stamp-Preserver» er allerede i Brug i 6 europæiske Lande og Brasilien. Patenter verserende.

Jeg kom til U.S.A. fra Europa for nogle faa Maaneder siden, og nu ønsker jeg at finde en eller anden, som vil være interesseret i Udnyttelsen af denne Opfindelse. Det vil glæde mig meget, om De kan være til nogen Hjælp for mig.

Jeg staar med Glæde til Deres Tjeneste med alle yderligere Oplysninger, De maatte ønske, og forbliver

Deres

(sign.) *J. P. Kaminsky.*

Jeg har de 2 Mærker liggende, som Mr. Lybarger sendte mig. Det ene, som han har haft i Vand, har ikke alene mistet Konserveringsmidlet, men langt det meste af Gummien er ogsaa gaaet af. Det andet, som fremviser det tynde Overtræk af «Stamp-Preserver», har efter min Mening en udpræget Celluloidlugt.

Da Midlet er ganske nyt, har man altså endnu ikke kunnet faa Erfaring for, hvordan Frimærker, der er præparerede med dette Middel, vil se ud om nogle Aar. Efter de Undersøgelser, der imidlertid nu er foretaget, vil jeg ikke betænke mig paa allerede nu paa det aller kraftigste at advare mod dette Konserveringsmiddel.

Da Konserveringsmidlet efter Herr Kaminsky's Meddelelse allerede forhandles i 6 europæiske Lande og Brasilien,

fremsender jeg nu gennem F.I.P. min Advarsel ud over Jorden for saa hurtigt som muligt at lade Filatelister faa Kendskab til den berettigede Skepsis, man bør nære overfor det nye Konserveringsmiddel «Stamp-Preserver».

S. Graae Rasmussen,

Formand for Danmarks Filatelist-Union.

Nytt fra Finland.

Den 2. juni kom det 2 nye frimerker fra Finland, fredsmerket og idrætsmerket — begge i et oplag av 2 mill. og i verdien 10 Mk.

Fredsmerket som er grønnaktig grått, framstiller maleriet «Ilmarinen ployer» av den kjente kunstner Akseli Gallén-Kallala.

Idrætsmerket i blå farge er utgitt i anledning av Finnlands idrætsleker som ble arrangert i tiden 29. juni til 3. juli. Merket er tegnet av kunstneren Aarne Karjalainen etter motiv av Tornia. Motivet er en mann og en kvinne i idrætsdrakt stående med opprakte hender foran den oppgående sols stråler og Finnlands flagg. I idrætslekene deltok over 65 000 menn og kvinner, hvorav ca. 80 deltakere fra Norge, og det ble konkurrert i all slags sport og idrett fra modellfly- og seilflysport til svømming og ridning. Under lekene fungerte er fast postkontor på Stadion med ambulerende postkontorer på skytebanen, svømmestadion, kappningsbanen, ride- og tennishallen, gymnastikkhallen etc.

Den 21. august feiret den alminnelige sparebankbevegelse sitt 125 års jubileum med et 10 Mk. merke i oplag 2 mill. Merket er komponert av Aarne Karjalainen og framstiller en ployemark hvorfra et enkelt aks stiger opp som symbol på vekst og trivsel. Ennvidere finnes sparebankenes emblem innrammet av et stilisert aksmotiv og en stor gotisk S.

Årets tuberkuloseserie kommer først den 1. september og er i år en «jubileumsserie» for Foreningen til tuberkulosens bekjempelse; denne feirer i 1947 sitt 40 års jubileum i Finland. Serien består av 5 merker som er tegnet av fru Signe Hammarsten-Jansson etter ideer av fru Aini Kari. Samlet pålydende blir 63½ Mk., hvorav 13 Mk. er tilleggsverdi. Merkene kommer i et oplag av 1 mill. serier. På 12 + 3 Mk. framstilles bilde av fru Alli Paasikivi, presidentens hustru, mens de andre verdier viser gymnastiserende barn.

R. Ahonius.

Velg et nytt samleområde.

Denne gang skal vi se litt på en engelsk koloni, nemlig Falklandsøyene. Disse har en viss tilknytning til vårt eget land gjennom de mange hvalfangstekspedisjoner som har vært der nede.

Falklandsøyene er en britisk øygruppe i Atlanterhavet, 50 mil øst for Sydamerikas sydspiss. Til koloniene hører også Syd-georgia, Sydorknøyene og Antarktis. Sammenlagt er hele kolonien på ca. 3 mill. kvm., med ca. 6000 mennesker. Selve Falklandsøyene, to store ved Falklandsstredet og adskilte øyer, har et flateinnhold på 1200 kvm. med 3500 innbyggere. Hovedstaten er Port Stanley på Øst-Falkland med ca. 700 innbyggere. Ernæringene er sauedrift og hvalfangst. Klimaet er meget fuktig, det regner 250 dager i året, middeltemperaturen går opp til + 6 gr. og øyene er helt trebare.

Øyene ble oppdaget i 1592 og fikk sitt navn i 1689. De var da ubebodde. Franske fiskere slo seg ned der. De kalte opp øyene etter sitt hjemsted Iles Malonines. I 1770 tok spanierne øyene i besittelse, men England fikk dem tilbake året etter. Året 1820 besatte Argentina øyene, men i 1883 ble de atter tatt i besittelse av engelskmennene. Argentina protesterte, men uten resultat og ennå i dag har landet aldri oppgitt eiendomsretten. Kolonisasjonen regnes og ha begynt i 1835.

Ved Falklandsøyene sto det i desember 1914 et sjøslag hvorved den tysk-østasiatiske flåte ble ødelagt.

Frimerkene derfra byr på atskillig av interesse merker. De første serier derfra fra 1878 viser dronning Victoria. I 1933 utkom der en jubileumsserie til 100-årsdagen for kolonisasjonen med vakre merker med portret, landskaps- og dyrebilder.

Er du i tvil om samleområde, så hvorfor ikke gå i gang med dette.

Frimerkekrigen England—Argentina.

Når vi allikevel har skrevet litt om Falklandsøyene, kan det være lurt å ta med litt om den krigen som herjet mellom England og Argentina — på frimerker.

Som dere har hørt om har Argentina aldri anerkjent Englands overhøyhet over øyene. Da det i 1933 ble utgitt en stor jubileumsserie derfra, nektet Argentina å anerkjenne disse merkene og bestemte at brev frankert med dem skulle ansees som ufrankerte og ilegges straffeporto, når de ankom til argentinsk område.

England tok imidlertid revansje to år seinere. Da slapp nemlig Argentina ut et frimerke som avbildet det sydamerikanske kontinent og utmerket Argentina med særlig farge. På dette merket er også øyene farget med denne fargen.

Nå var det Englands tur til å protestere. Den engelske utenriksminister Eden ga den britiske sendemann i oppdrag å framføre skarp protest.

Men dette har ikke Argentina lagt stor brett på, for den dag i dag brukes dette argentinske merket med Falklandsøyene som argentinske. Men om England noen gang har ilagt straffeporto er tvilsomt.

I fjor blusset frimerkekrigen opp igjen, fra argentinsk side. England slapp ut en ny serie for øyene, deriblandt et merke med kart over dem. Dette foranlediget en ny protest fra Argentina. Den 4. juni i fjor gjenga en avis i landet teksten til en note som det argentinske utenriksdepartement overleverte den engelske ambassadør. Her ble det forklart at det argentinske postvesen skulle anse ethvert brev som var forsynt med de nye kartfrimerker som ufrankerte og altså ilegges straffeporto. Og denne krigen er ganske sikkert ikke slutt med dette.

Kan ikke dette være en form for temasamling?

FILATELISTISK DEFINISJON

Spesialsamleren er en person som vet en hel del om meget lite. Med tiden kommer han til å vite mer og mer om mindre og mindre. Til slutt vet han alt om ingen ting. — Er det ikke sant kanskje?

Vet De at — der ved utgivelsen av Edisonmerket i U.S.A. ble satt ny 1. dagsbrev rekord med 632 473 avstemp-linger. Den gamle rekord hadde New York verdensutstillingsmerke 1939 med 585 565.

Møtereferater fra FORBUNDSKLUBBENE

D'herrer Sekretærer besørge for å sende inn referatutdrag omgående. Referatutdragene må være kortfattede, og skal være Redaksjonen i hende senest 5. i hver mnd. Sterkt forsinkede referater kan ikke påregnes inntatt.

KRISTIANSANDS FILATELISTKLUBB

Møte nr. 254 ble holdt på Katedralskolen tirsdag den 9. september 1947 kl. 19.30 under ledelse av formannen — Sigurd B. Johnsen. —

Tilstede var 13 medlemmer og 2 gjester.

Referat fra forrige møte ble opplest og vedtatt, hvorefter formannen ønsket medlemmene velkommen til første

ste møte i den nye sesong, idet han håpet at samtlige medlemmer ville vise interesse for klubbens arbeid i sesongens løp da en bra sesong avhenger av at alle medlemmer går inn for klubbens arbeid og da i sær i år hvor vi står foran klubbens 15 års jubileum med en påtenkt frimerkeutstilling i høst.

Der forelå utmeldelse fra 1 medlem mens 3 medlemmer søkte om opptagelse i klubben.

Formannen gjennomgikk deretter en mengde tidsskrifter som var kommet i sommerens løp og refererte det mest interessante stoff fra de forskjellige numre. — Likeledes gjennomgikk han flere skrivelser og sirkulærer som var ankommet.

Det ble gjort oppmerksom på at man nå atter kunne få tegnet nyhetsabonnement for islandske frimerker gjennom det islandske postvesen og endel medlemmer tegnet seg herfor.

Formannen hadde vært tilstede som klubbens representant på Nordisk Filatelist Forbunds delegeretmøte i København og ga en utførlig redegjørelse for møtets forløp og betegnet resultatet som en skuffelse sett fra norsk synspunkt, idet det norske forslag til rekonstruksjon av forbundet ikke ble vedtatt. Samtidig hadde formannen også besøkt K.P.K.s utstilling i anledning av 60 års jubileet og ga en interessant beskrivelse av utstillingen både hva angår arrangement og de forskjellige utstilte samlinger.

Deretter ga sekretæren i vår utstillingskomite — herr O. Jarl Hansen — en utredning om hva utstillingskomiteen hittil hadde foretatt i anledning av den påtenkte utstilling i høst og nevnte likeledes hva det var under arbeid. Han henstilte særlig til medlemmene å huske tombolaen med merker idet der vil tiltrenges et stort materiale hertil.

Under eventuelt hadde Lund, Munksgaard og Berg Thommassen ordet. Munksgaard anmodet om at der måtte bli forsøkt skaffet utvalgshafter fra flere forskjellige selgere til utvalgssendingene, og under ordskiftet ble det spesielt fremhevet at man burde forsøke å skaffe utvalg fra Danmark.

Formannen minnet om tur- og festfonnet som nå var svunnet betraktelig inn og en liten lynauksjon til inntekt for fonnet innbrakte kr. 20.—.

Tilslutt sirkulerte endel utvalgshafter blandt medlemmene og møtet ble hevet kl. 22.00.

M. Berg Thommassen, 1. sekr.

OSLO FILATELISTKLUBB

Møte nr. 1228 ble avholdt mandag 2. juni i Oslo Handelstand under ledelse av formannen Arnstein Berntsen.

Tilstede var 68 medlemmer og 1 gjest.

Formannen åpnet møtet med å ønske postinspektør E. B. Eriksen, Tromsø velkommen til møtet.

Holtan fremla endel bytteønsker og omtalte nyheter fra Sveits og U.S.A. Særlig omtalte han den internasjonale utstilling i New York.

Formannen fremla et verk om Sveriges frimerker kalt «Handbok över Sveriges frankotecken». Det fremviste eksemplar var en bibliofilutgave i meget vakker utførelse. Boken ga et lite begrep om hva vi selv tenker på med Handboken.

Det er tillyst delegasjonsmøte i København i august for Nordisk Filatelistisk Forbund hvor forbundets fremtidige beståen skal behandles. Stensdal ville i denne forbindelse gjerne vite om Sverige og Finnland ville være enig i en eventuell oppløsning av forbundet. Johnsen svarte til dette at de norske klubbene må først bestemme seg til hva de vil gjøre. Styret fremla et forslag som lyder således:

1. Da O.F.K. i henhold til pgr. 2 i Norsk Filatelistforbunds lover ikke kan være direkte tilsluttet et nordisk forbund, melder klubben seg ut av Nordisk Filatelist Forbund fra 1. januar 1948.
2. Da O.F.K. gjerne ser det nordiske samarbeid fortsatt og utvidet foreslås N.F.T. reorganisert på en sådan basis at Forbundet kan sies å representere hovedsammenslutningene innen skandinavisk filateli. Til å utrede dette spørsmål nedsettes en komite.
3. Hvis Nordisk Filatelistisk Tidsskrift ikke fortsetter som organ for Forbundets medlemmer på nyorganisert basis, forutsettes tidsskriftet å inngå.

Fremleggelsen av dette vedtak på delegasjonsmøtet ble enstemmig vedtatt.

Som post 3 på dagens program var det kåseri av postfullmektig E. B. Eriksen, Tromsø. «Cocktail fra Nord-Norge». Han fremholdt at landet i alminnelighet ble delt i 2, nemlig Sør Norge og Nord Norge. Den nordlige del er den største. Der oppe har folk i alle tider død av seg selv og det gjør de fremdeles.

Med dette mente han at det var så langt mellom hver lege at sjangsene til hjelp var meget små. På samme måte har det vært meget vanskelig med posten. En tur med posten fra Trondheim til Vardøhus tok gjerne 4 til 6 måneder tur retur og for denne turen ble det betalt 1 Riksdaler. Seinere fik man 3 til 4 turer i året men betalingen var den samme. Først etter at dampskipet ble tatt i bruk kom det litt fart i posten nordover og man brakte det så langt at det var post hver 3. uke. I 1941 ble det på grunn av krigen innført skøytepost som gjorde et utmerket arbeid. Foredragsholderen hadde ventet at dette innslag i postens historie hadde fått sitt minne på den nye frimerkeserie, men han var blitt skuffet. Det forekom faktisk ikke et eneste

motiv fra Nord-Norge. Det hadde ikke manglet på forslag. Herr Eriksen gjorde stempelsamlerne oppmerksom på at det hadde vært oppnevnt feltpostkontorer under krigen hvorav et 9.P.H.1. kun hadde vært i virksomhet i to dager, nemlig 28. og 29. mars 1940.

Formannen takket herr Eriksen hjertelig for hans humorfylte foredrag og han uttalte at vi her sør nok ikke har stort rede på hva Nord-Norge har å kjempe med. Med hensyn til kritikken av frimerkene henviste han til herr Sundal som var tilstede på møtet.

Jarle O. Stensdal grep ordet og gjenopptok emnet om den nye frimerke serie. Han fremholdt at kritikken var mangfoldig og at man muligens burde hørt flere røster i valget av motiver.

Vold Johansen henviste til konkurransen i 1937 hvor de kunstnere som kritiserer ikke engang meldte seg med sine utkast.

Sundal mente at hvis man skulle ta temaet opp til diskusjon på bred basis burde flere av komiteens medlemmer være tilstede.

Stensdal var enig i dette og mente at et møte i høstsemestret ville være gunstig. Meningen hans med denne diskusjon var bare for å få rede på hvilken vei vinden blåste blandt klubbens medlemmer.

Thune Larsen hadde nettopp vært i London hvor det ble sterkt kritisert at serien omfattet så mange merker. Folk derborte begynte å tape interessen for Norge på grunn av at det ble utgitt for mange merker. Han var enig i dette og nevnte som eksempel at han ikke kunne skjønne hvorfor Cleng Persson var gjengitt i frimerke. Det var en mann han ikke hadde hørt om tidligere. Thune Larsen sa videre at klubben i 1914 hadde mange gode ideer som det seinere har vist seg at Postverket har benyttet. Man ble enig om å forsøke å få istand et diskusjonsmøte til høsten.

Møtet ble hevet kl. 21.35.

Møte nr. 1229, sommermøtet, ble avholdt mandag 7. juli kl. 19.30 på restaurant «Kongen» under ledelse av formannen Arnstein Berntsen.

Tilstede var 34 medlemmer og 1 gjest.

Følgende medlemmer er avgått ved døden: Stephan Weiss, Oslo, revisor K. Gundersen, Bodø, lektor O. Schweder, og formannen lyste fred over deres minne.

6 opptagelser ble referert.

Følgende er strøket på grunn av manglende kontingent: Charles Wennberg, Stockholm, Leif Arnestad, Johannesburg, Gunnar Jyssum, Oslo.

Formannen gjorde oppmerksom på en artikkel i Handelsstandens Månedstidsskrift om behandlingen av landssvikere og mente at artikkelen hadde interesse for klubben for dens behandling av sine landssvikmedlemmer.

I anledning av folkegaven til H. M. Kongen hadde klubben mottatt et brev med 2 London serier avstemplet 17. mai med påtegning av H. M. Kongen, H. K. H. Kronprinsen, General Smuts og Mr. Winston Churchill. Konvolutten hadde tidligere vært utloddet og innbrakt £ 800. Det var nå anledning for medlemmene å sikre seg dette historiske dokument ved å gi bud.

Angående Norgeskatalogen på engelsk meddelte formannen at Mr. Roland King Farlow hadde oversatt hele katalogen. Dette vakte medlemmenes glede som ble uttrykt av hr. Thrap-Meyer.

Endel bytteønsker ble framlagt v/Holtan.

I. I. Jacobsen påtalte den manglende service i Samlerluka. Av 23 «Petter Dass» merker var det ikke et eneste med datostempel. Thrap-Meyer sluttet seg til Jacobsens klage.

Møtet ble hevet kl. 20.30 hvorefter man gikk over til selskapeleg samvær. Samtlige lot seg maten smake og ved kaffen satte medlemmene pris på å få høre dikt av Frøding, fremragende lest av hr. Thrap-Meyer.

Festen varte utover i de små timer og medlemmene hygget seg på aller beste måte.

Stousland.

DRAMMENS FILATELISTKLUBB

avholdt møte nr. 203 i Central Hotel, mandag 8. september 1947. Møtet ble ledet av formannen, ing. H. Sverdrup, som ønsket medlemmene vel møtt til nytt virkeår.

Referat fra forrige møte ble opplest og vedtatt.

Formannen ga ordet til hr. R. Breda Sørensen, som kåserte om den store Nordiske Frimerkeutstillingen i København i sommer. Hr. Sørensen hadde fått anledning til å besøke utstillingen og fortalte nå om sine inntrykk derfar.

Utstillingen var litt av en severdighet, noe som jo også til en viss grad, fremgår af følgende få tall. De utstilte merkers verdi var anslått til ca. 4 millioner kroner. Utstillingen strakte seg over 23 store saler.

Til hjelp og veiledning ved besøk på utstillingen ver der utgitt en katalog, som var til uvurderlig nytte for besøkende, da den lett og greit gjorde rede for hvor man kunne finne de forskjellige eksponater.

Et forhold som kåsøren mente var mindre heldig var dog plaseringen idet Skandinavien og de mer populære samlerområder var samlet i de første 6—7 saler, mens oversjø, etc. var plasert lengere innover i lokalene. Det viste seg da også at de besøkende holdt seg vesentlig i de fremste saler, mens resten av utstillingen gikk mer eller mindre upåaktet hen.

9 norske utstillere hadde funnet veien hit ned. Herav 5 med norske merker og 4 med utenlandske. De fleste av disse samlingene var slike som allerede er forholdsvis godt kjent blandt norske samlere. En unntakelse var dog samlingen til A. Schytte Ødegaard, Tromsø, som besto av en samling av de norske utg. av 1895—98 og 1898—1909.

Det norske postverk hadde også utstilt en samling Norge. Samlingen var forøvrig den beste av de forskjellige postverkets utstillinger.

Forøvrig var det 2 utlendinger som hadde utstilt norske merker, nemlig R. King Farlow, England og P. Mortensen, Danmark.

Hr. Breda Sørensen hadde også vært til stede på Nordisk Filatelist Forbunds delegasjonsmøte, og ga en orientering om dette. Fullstendig referat kommer formodentlig i N.F.T. så vi kommer ikke nærmere inn på det her, men nevner bare kort at møtet ikke ble så sensasjonelt som mange hadde ventet. Det ble heller ikke noen forandring i forbundet.

Hr. Sørensen høstet velfortjent bifall for sitt kåseri.

Formannen ga deretter en oversikt over besvarelsen av de utsendte spørreskjemaer. Det var i alt utsendt 90 skjemaer, men bare 18 medlemmer hadde svart. Formannen hadde på grunnlag av de innkomne besvarelser utarbeidet en meget interessant statistikk. Formannen mente at selv om antallet av innkomne besvarelser var lite så ga det allikevel en god rettesnor m.h.t. medlemmenes ønsker, og at den prosentvise fordeling neppe ville blitt mye forskjøvet selv om antallet av svar hadde vært større. Han mente derfor at styret burde ta hensyn til disse besvarelser ved planleggelsen av fremtidige møter.

Det viste seg at det var stemning blandt medlemmene for at klubben skulle holde sin tradisjonelle «torskeaften» i november.

Det ble referert en del innkommet post.

I forbindelse med et par inserater i B.B. om «Tin Can Mail» ga hr. Mandt en kort orientering om Tonga øene.

Tilslutt var det gratis utlodning og kameratslig samvær.

25 medlemmer og 1 gjest var tilstede.

L. T.

Kristiansands Filatelistklubb.

15 års jubileum.

Kristiansands Filatelistklubb kan den 15. oktober i år feire sitt 15 års jubileum.

Det var 14 interesserte frimerkesamlere som på initiativ av borgermester Middeltun, Stavanger, samledes til møte på Ernst hotell den 15/10 1932 for å samtale om dannelse av en klubb i Kristiansand S., og av disse 14 stiftere er fremdeles 8 medlemmer av klubben.

Fra denne beskjedne begynnelse har klubben etterhvert vokset seg større hva medlemstall angår, slik at dette nå er ca. 75. Likeså har klubben fra år til annet styrket sin økonomi, og den står nå godt rustet for framtidens virksomhet. —

Klubben har i alle år vært drevet med det for øye å utvide medlemmenes kjennskap til frimerker, samt å skaffe medlemmene merker til sine samlinger, og det har aldri vært særinteresser innen styre og komiteer som har ødelagt dette arbeid.

Krigen gjorde det ofte vanskelig å holde virksomheten gående; men det lyktes også styret i denne tid å skaffe møtelokale samt å klare seg unna alle skjær, så arbeidet kunne fortsettes etter frigjøringen uten at klubben hadde lidd noen skade.

I anledning av jubileet vil det bli avholdt en fest, likesom det også er nedsatt en komité som arbeider med en propagandastilling i høstens løp.

Bytteannonser

Fra tid til annen har tidsskriftet mottatt meddelelser fra lesere som i henhold til annonser i bladet har sendt brev og frimerker — men aldri fått noe svar. Det er ikke til å unngå at der i en hobby som teller så mange tilhengere som vår, også finnes en god del svarte får, og tidsskriftet har ikke anledning til å innhente opplysninger om alle som sender inn 5 kroner for en annonse. Det kan derfor heller ikke overta noe ansvar for slike bedragerier.

Tidsskriftet anbefaler imidlertid at en aldri sender frimerker i første brev, men at en i dette ber om en del opplysninger, om vedkommende er medlem av en klubb o. l. Det er også villig til å virke som en slags clearingsentral, slik at begge parter sender sine brev til tidsskriftet, som utveksler dem.

ALBUM for frimerker kr. 8.15
» helsaker » 9.80
Løse blad alltid på lager.

Fås hos frimerkehandlerne eller direkte fra

AAS & HOFFMANN

Oscars gt. 1 C - Telefon 46 77 79 - Oslo.

Samler-annonser.

Leverer nyheter fra Bulgaria, pakker etc.

Athanas Iv. Kostov, frimerker en gros, P.O.B. 695. rue Dobri-Voinikov 9, Sofia, Bulgaria.

Tilbyr sålangt beholdningen rekker: 1911/18 Kong Haakon (4) kr. 16.—. 1937/38 Kong Haakon (4) kr. 15.—. Dronning Maud (4) 1.60. Skibbrudne (3) kr. 1.—. Redn.selskapet (4) kr. 2.40. Komplette serier. Alt ubrukt + porto.

Filip Løvgren, Arendal.

WANTED:

Exchange of cheap sets—bundles—packets etc. with Europe and Oversea.

Member: Hungarian Stampdealer's Ass.

Holder of Exportlicence.

E. Törzs Stampdealer, Budapest, VI. Aradi u. 48. Hungary.